

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

2023-03-13 Nr. NV-532

VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTAS Nr.: TAP-22-2224 (2) TAIS-22-17086(3)		DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS OFICIALIOSIOS STATISTIKOS IR VALSTYBĖS DUOMENŲ VALDYSENOS ĮSTATYMO ĮGYVENDINIMO“ PROJEKTO (TOLIAU – PROJEKTAS)		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įstatymo įgyvendina- masis teisės aktas	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne Priėmimo Terminas 2023-01-01	Finansų ministerija	Pasirenkama ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2023-02-28	Pasirenkama ☒ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☐ Gražinti tobulinti
Įgyvendina Vyriausybė s programą	Pasirenkama ☐ Taip ☐ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Projekto parengimą sąlygojo 2022 metais įsigaliojęs Lietuvos Respublikos oficialiosios statistikos ir valstybės duomenų valdysenos įstatymas (toliau - Įstatymas). Priėmus Įstatymą nėra dar priimti visi įgyvendinamieji teisės aktai.

Valstybės duomenų valdysenos informacinė sistema (toliau – VDV IS) skirta informacinių sistemų, registrų ir kitų šaltinių duomenims tvarkyti ir kaupti, taip pat šiems duomenims teikti, atliekant valstybės ekonominės ir socialinės raidos stebėseną ir analizę bei užtikrinant efektyvius informacijos mainus. Siekiant, kad su valstybės duomenų valdysena, valdymu, tvarkymu, naudojimu ir apsauga susiję klausimai būtų sprendžiami ne vienašališkai, o kolegialiai reikia pasitelkti registrų, informacinių sistemų valdytojų, tvarkytojų atstovus ir valstybės duomenų vartotojų, aukštųjų mokyklų, mokslinių tyrimų institutų ir privataus sektoriaus atstovus. Šiems tikslams pasiekti Įstatymas numato galimybę sudaryti Statistikos kolegiją ir Valstybės duomenų valdymo kolegiją.

Šiuo metu nėra nustatyta valstybės duomenų gavimo į VDV IS tvarka, jų tvarkymo šioje sistemoje, įskaitant valstybės duomenų tvarkymo terminų laikymąsi, ir teikimo Įstatymo 21 str. 1 d. nustatytiems tikslams (oficialiosios statistikos, vykdant Oficialiosios statistikos programą; Valstybės duomenų valdysenos programai vykdyti; valstybės ekonominės ir socialinės raidos bei finansinio stabilumo stebėsenos ir analizės; duomenimis grįstų valstybės valdymo sprendimų priėmimo, vykdant Vyriausybės nutarimus ir Vyriausybės pavedimus; mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacinės veiklos; valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, taip pat valstybės ir savivaldybės įmonių ir viešųjų įstaigų, kurių savininkė arba dalininkė yra valstybė arba savivaldybė ir kurios Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka įgaliotos atlikti viešąjį administravimą, teikia viešąsias paslaugas ar atlieka kitas įstatymuose nustatytas funkcijas, statutinių įstaigų ir kitų biudžetinių įstaigų, regionų plėtros tarybų funkcijų atlikimo, kai įgyvendinami jų nuostatuose nustatyti tikslai; ekstremalių situacijų ir įvykių, nepaprastosios padėties ir krizių operatyvaus valdymo; aukštųjų mokyklų švietimo ir mokymo, siekiant suteikti ir (ar) įgyti teorinių ir (ar) praktinių žinių mokant ar mokantis pagal tam tikrą studijų programą; Europos Sąjungos institucijų ir tarptautinių organizacijų atliekamų tyrimų, projektų ir kitų darbų, vykdant Lietuvos Respublikos išpareigojimus; valstybės duomenų rinkinių sudarymo ir skelbimo juos pakartotinai naudoti Teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymo ir kitų tvarka teisės aktų, reglamentuojančių valstybės duomenų skelbimą pakartotinai naudoti, nustatyta tvarka) tvarka. Tokia tvarka būtų taikoma Valstybės duomenų agentūrai, valstybės duomenų teikėjams, valstybės duomenų vartotojams ir VDV IS naudotojams, o tai įneštų aiškumą dėl valstybės duomenų teikimo būdų ir pan. Tokio teisinio reguliavimo nebuvimas kelia daug problemų, neaiškumo, nesusikalbėjimo tarp Valstybės duomenų agentūros, valstybės duomenų teikėjų.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Siūlomos priemonės:

- nustatyti Statistikos kolegijos institucinę sudėtį (Statistikos kolegija - visuomeniniais pagrindais veikiantis Valstybės duomenų agentūros patariamasis organas);
- nustatyti Valstybės duomenų valdymo kolegijos institucinę sudėtį (Valstybės duomenų valdymo kolegija - visuomeniniais pagrindais veikiantis Valstybės duomenų agentūros patariamasis organas);
- patvirtinti Statistikos kolegijos nuostatus (nustatomi veiklos tikslai, detalizuojami klausimai, dėl kurių

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

sprendimo Statistikos kolegija teiks siūlymus Valstybės duomenų agentūrai);

- patvirtinti Valstybės duomenų valdymo kolegijos nuostatus (nustatomi veiklos tikslai, detalizuojami klausimai, dėl kurių sprendimo Valstybės duomenų valdymo kolegija teiks siūlymus Valstybės duomenų agentūrai);
- patvirtinti Valstybės duomenų gavimo, tvarkymo ir teikimo tvarkos aprašą (jame reglamentuojama valstybės duomenų gavimo į VDV IS, tvarkymo ir teikimo tvarka, nustatomi duomenų tvarkymo terminai). Jame numatoma, kad konkrečius valstybės duomenų teikimo būdus nustato Valstybės duomenų agentūros generalinis direktorius. Registrų, valstybės informacinių sistemų ir kitų informacinių sistemų (toliau kartu – registrai, informacinės sistemos) valdytojai ir (ar) tvarkytojai, atliks pirminių duomenų inventorinimą, parengs ir pateiks visų savo valdomų ir (ar) tvarkomų pirminių duomenų struktūros aprašus metaduomenų katalogui sudaryti. Atsiradus poreikiui Valstybės duomenų agentūros prašymu valstybės duomenų teikėjai nurodytus duomenis, tam tikru periodiškumu, tam tikrą laiką turės teikti. Valstybės duomenys tvarkomi 25 metus nuo jų gavimo dienos. Pareiškėjas, norėdamas gauti valstybės duomenų, per valstybės duomenų užsakymo modulį Oficialiosios statistikos portale pateiks Valstybės duomenų agentūros generalinio direktoriaus nustatytos formos prašymą, nuroydamas konkretų Įstatymo 21 straipsnio 1 dalyje nustatytą tikslą ir teisinį pagrindą, kuriam reikalingi valstybės duomenys, bei pateikdamas informaciją ir (ar) dokumentus, kuriais įrodoma jo teisė gauti valstybės duomenis prašyme nurodytu tikslu.

Projektu siūlomos priemonės įgyvendinant Įstatymą yra tinkamos. Statistikos kolegijos sudėtyje numatomi atstovai iš 24ⁱ institucijų, o Valstybės duomenų valdymo kolegiją sudarys atstovai iš 26ⁱ institucijų. Platus institucijų atstovavimas leis Valstybės duomenų agentūrai pasinaudoti plataus spektro kompetencijomis priimant sprendimus dėl oficialiosios statistikos ir valstybės duomenų valdysenos ir vykdant veiklą šiose srityse. **Vis dėl to siūlome įvertinti ar toks platus institucijų atstovų saikais užtikrins efektyvią kolegijų veiklą.**

Valstybės duomenų agentūra, kaip Valstybės duomenų valdysenos informacinės sistemos, sukurtos pajėgios daugiafunkcės duomenų valdymo sistemos pagrindu, valdytojas ir tvarkytojas, yra kompetentinga priimti, tvarkyti reikalingus valstybės duomenis ir sudaryti galimybes kitoms valstybės institucijoms ir įstaigoms naudotis valstybės duomenimis sprendžiant įvairius uždavinius ir priimant sprendimus, kartu atveriant šiuos duomenis visuomenei ir sudarant galimybes jų pakartotiniam panaudojimui. Natūralu, kad tokiam tikslui reikalingi duomenys, kuriuos tvarko įvairios institucijos, todėl Projektu reglamentuojama kaip duomenys į Valstybės duomenų valdysenos informacinę sistemą bus gaunami, tvarkomi bei teikiami ir pan. Valstybės duomenų valdymo kolegija, kaip patariamasis organas sudarytas iš įvairių sričių profesionalų, padės Valstybės duomenų agentūrai priimti sprendimus dėl tokios gausos duomenų tvarkymo, atvėrimo ir pan.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Tiek duomenis į VDV IS teiksiančios institucijos, tiek Valstybės duomenų agentūra kaip VDV IS valdytojas ir tvarkytojas yra iš esmės pasirengusios Projekto įgyvendinimui, o Projektas skirtas tam, kad sureguliuotų santykius tarp Valstybės duomenų agentūros, valstybės duomenų teikėjų ir valstybės duomenų naudotojų.

STEBĖSENA

Stebėsenos rodikliai nenumatyti. Manome, kad būtų tikslinga stebėti Projekto įgyvendinimą vertinant, kokia dalis duomenų rinkinių pateikiami į VDV IS laiku (nustatytais terminais) ir periodiškai tokius duomenis pateikti Vyriausybės kanceliarijai (pvz.: kas 3 arba 6 mėn.). Šie duomenys leistų Vyriausybės kanceliarijai įvertinti, ar institucijos įgyvendina numatytas duomenų teikimo nuostatas.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Projektas buvo pateiktas derinti 35 institucijoms. Projektas pagal gautas pastabas buvo taisomas ir tikslinamas, darbo tvarka derinama su pastabas pateikusiomis institucijomis.

Ne dėl visų pastabų pavyko suderinti pozicijas su Valstybine mokesčių inspekcija, Registrų centru, Susisiekimo ministerija, Informatikos ir ryšių departamentu, Ekonomikos ir inovacijų ministerija. Dėl nesuderintų pastabų su šiomis institucijomis parengta ir pateikta su Projektu derinimo pažyma.

Dažnu atveju institucijos nesutinka, kad registrų, valstybės informacinių sistemų ir kitų informacinių sistemų valdytojai ir (ar) tvarkytojai Valstybės duomenų agentūros nustatytu terminu pateikia visų savo valdomų ir (ar) tvarkomų pirminių duomenų struktūros aprašus, nors pirminių duomenų struktūros aprašų parengimo tikslas – žinoti, kokius duomenis turi registrų ir informacinių sistemų valdytojai ar tvarkytojai, tam, kad potencialūs vartotojai galėtų gauti efektyvesnę paslaugą. Taip pat nesutinkama, kad Valstybės duomenų gavimo, tvarkymo ir teikimo tvarkos apraše nurodyta, kad tais atvejais kai duomenų teikimui standartinės VDV IS jungties naudoti neįmanoma, kitą VDV IS duomenų dalijimosi būdą parenka Valstybės duomenų agentūra, įvertinusi kito būdo taikymo sąnaudų ir naudos santykį bei tinkamą duomenų apsaugos lygį.

Argumentai, kodėl į institucijų pastabas neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies, yra įtikinami ir pagrįsti. Pirminių duomenų struktūros aprašų parengimo tikslas – žinoti, kokius duomenis turi registrų ir informacinių sistemų valdytojai

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

ar tvarkytojai, tam, kad potencialūs vartotojai galėtų gauti kokybišką, reikiama duomenimis pagrįstą paslaugą. Iš gautų pirminių duomenų struktūros aprašų bus sudaromas Viešasis valstybės duomenų metaduomenų katalogas, iš kurio vartotojai galės formuoti savo duomenų poreikius. Reiktų atkreipti dėmesį, kad automatinio **visų** registruose ir informacinėse sistemose tvarkomų duomenų teikimas nenumatomas ir nėra tokio tikslo, o sukūrus katalogą bus galima greitai nustatyti, kur yra reikalingi duomenys, ir inicijuoti jų gavimą per jau sukurtas sąsajas. Dėl institucijų pastabų, kad duomenų dalijimosi būdo neturėtų parinkti Valstybės duomenų agentūra, pažymėtina, kad ne su visais duomenų teikėjais duomenų gavimo procesas vyko (vyksta) sklandžiai. Atsižvelgiant į tai, kad Valstybės duomenų agentūrai keliamas tikslas realizuoti integracijas su visomis valstybės informacinėmis sistemomis ir registrais, taip pat teikti duomenis kitoms institucijoms jų valdysenos darbams atlikti, Valstybės duomenų agentūra privalo turėti svertą ir galimybę pasiūlyti konkrečius būdus teikėjams, kiek įmanoma pagal duomenų teikėjų galimybes.

Projekto rengėjai informavo, kad derinimo su institucijomis galimybės yra išsemtos.

Teisingumo ministerijos pastabos, išsakytos 2023-02-28 Tarpinstitucinio pasitarimo metu, buvo individualiai aptartos su Teisingumo ministerija ir suderintos. Sutarta nekeisti Valstybės duomenų gavimo, tvarkymo ir teikimo tvarkos aprašo 19 punkto dėl valstybės duomenų tvarkymo terminų., o taip pat suderinta 22 punkto formuluotė dėl valstybės duomenų teikimo ne atlygintinumo.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Pastebėtina, kad VDV IS veikla leidžia iki 60 procentų sumažinti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų patiriamas darbo laiko sąnaudas informacijos paieškai, analizei, parengimui atvėrimui ar kitokiai sklaidai, sutrumpinama statistinės informacijos parengimo ir pateikimo oficialiosios statistikos vartotojams trukmė, taip pat, sutelkus valstybės duomenis ir įgyvendinus centralizuotą valstybės duomenų valdymą vienoje informacinėje sistemoje, reikšmingai sumažėja administracinė našta organizuojant valstybės duomenų mainus tarp valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų ir su verslu bei mokslu, išauga valstybės duomenų panaudojimo galimybės ir patikimumas, sudaromos prielaidos centralizuotam viešojo sektoriaus duomenų atvėrimui ir pakartotiniam panaudojimui, be to, valstybės institucijoms, įstaigoms nebereikia investuoti į papildomų analitikos priemonių diegimą savo sistemose.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Kipras Mensevičius

Viešojo valdymo grupė konsultantas kompiuterių sistemų klausimais

ⁱ Valstybės duomenų agentūros, Vyriausybės kanceliarijos, Aplinkos, Ekonomikos ir inovacijų, Energetikos, Finansų, Kultūros, Socialinės apsaugos ir darbo, Susisiekimo, Švietimo, mokslo ir sporto, Vidaus reikalų, Žemės ūkio ministerijų, Savivaldybių asociacijos, Lietuvos banko, Darbdavių konfederacijos, Pramonininkų konfederacijos, Verslo konfederacijos, Vilniaus universiteto, Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakulteto Taikomosios matematikos instituto, Socialinių tyrimų centro, Buhalterių ir auditorių asociacijos, visuomenės informavimo priemonės, Nacionalinės regioninės plėtros tarybos, Higienos instituto.

ⁱⁱ Valstybės duomenų agentūros, Vyriausybės kanceliarijos, Aplinkos ministerijos atstovas, Ekonomikos ir inovacijų, Energetikos, Finansų, Kultūros, Socialinės apsaugos ir darbo, Susisiekimo, Sveikatos apsaugos, Švietimo, mokslo ir sporto, Teisingumo, Vidaus reikalų, Žemės ūkio ministerijų, Informatikos ir ryšių departamento, Registrų centro, STT, Valstybinės ligonių kasos, VMI, SoDra, Kauno klinikų, Santaros klinikų, asociacijos „Infobalt“, CPVA, asociacijos *LithuaniaBio*, Lietuvos banko.